

Meliqo‘ziyev Azizjon Adxamjon o‘g‘li
Farg‘ona davlat universiteti Aniq va tabiiy fanlar kafedrası o‘qıtuvchisi

O‘ZBEK MILLIY KURASH AN‘ANALARI

Annotatsiya: Dumaloq kurash doira shakllangan tekis, lekin qiyin yerda olib borilgan. Kurashchilar kiyimlar qisqa yolg‘iz - jundan to‘qilgan. U yagona kiyganda, tizzadan baland bo‘lishi kerak bo‘lgan Shunday qilib, qisqa yolg‘iz va oq shim kiygan yalangoyoq dumaloq Chiqish udum hisoblangan. Kurashchilar kurash uning kiyimlari maxsus xonalarda chodirlarda kiyganlar Chunki uning tana (tana) yechingan bo‘lgan holatda odamlar ko‘rmaslik kerak bo‘lgan To‘ylarda yig‘ilgan odamlar oldindan o‘rnatish joylashtirilgan arenaga xabar beradi orqali taklif bajarildi.

Tayanch so‘zlar: Kurash, kurash, ko‘pchilik yigitlar, mart, mehnatkash, vatanparvar, polvonlar.

Har qanday xalqning milliy an‘anasi, shu xalqning hayotiy ehtiyoji, hayoti talab natijasida dunyoga keladi. Millatimiz faxri bo‘lgan kurash an‘anasi yokidoira kurash bitta necha ming yillik tarixga bor bo‘lish o‘zida o‘zbek odamlarning ko‘p Bojxona, foyda mujassamlangan o‘ziga tipik san‘atdir. Kurash O‘zbek xalqi o‘z an‘analarini ko‘z qorachig‘idek asrab-avaylab, avlodlarga yetkazadi. kuni yetkazib beriladi. Uning mavjudligi ma‘lum shaxslardir irodasiga bog‘liq emas. Bu an‘ana bo‘ldi shu odamlarning nikoh talabdan zaruratdan kel chiqdi ruhiy boylik. Kurash an‘ana bizning xalqimiz g‘urur va kuchdan ramzi bo‘lish yigitlarimizni epchil, mard, mard, kuchli, kamtarin, mehnatkash, vatanparvar qilib tarbiyalash. ta‘limda xuddi shu qiymati yo‘q hisoblanadi.

Shu bilan birga, bu an‘ana o‘zining ko‘p qirrali va jozibaliligi bilan ham sharq mamlakatlarda mashhur edi. Doira kurash inson qalbiga tog‘dek oshirish rag‘batlantirish, hatto tomoshabinlarda energiya junbushga olib kelmoq tuyg‘u ohangraboga ega Hikoya ular qilganidek ajoyib kurashchilar jang qilish Davraning bir chetida, bazm yoki katta to‘ylarga kelinlar ham taklif qilinadi Jasur nikohni kuzatgan ayollardan sog‘lom va chiroyli bolalar tug‘iladi, Muhimi, ular tug‘ishda qiyinchilik tug‘dirmaydilar. Bu, ta‘bir joiz bo‘lsa, o‘zbek kurashi o‘ziga tipik sirlardan biri hisoblanadi.

Aylanma kurash jangovar va musobaqa kurashidan farq qiladi. Kurashchilar egalik qiladi vakolatlari to‘ylarda, saylovlarda bayramlarda namoyish qilganlar karnay-surnay sadolari ostida jang qilganlar. Chiroyli harakatlar qilish va o‘ynash raqobat qilganlar. Dam olish vaqtida kurash maydonida polvonlar yoki atrofida urish, qiziqarli va bahslar bor edi. Undan keyin yana jang davom eting yetdi

Davra jangining o‘ziga maxsus tartiblar, qonunlar va qoidalar mavjud. Uqayerda? qanday olib borilishidan qat‘i nazar, barcha shartlarga rioya qilish hamma kurashchilar uchun umumiy udum hisoblangan. Musobaqalar mashhur polvonlar va oqsoqollar boshchiligida. Davra boshqaruvchisi ham bakovul deb ataladi chaqirdi Agar talonchilik sodir etilsa, polvonlarga bakovul buyuradi davradan chiqarib yuborilgan. Ikkala polvon ham tik turgan holda bir-biri bilan birga gapirish albatta yo‘q bajarildi Shuning uchun uchun ham doira ichida jang qilish kurashchilar ikkalasi ham bakovullar ham intizomga bo‘ysunuvchilar. Misol uchun 5 juftlik,

10 juftlik va undan Bundan ko‘proq kurashchilar bitta vaqt o‘zida kim jang qilgan bulardan Ularning hammasi bitta bakovul osongina boshchiligida Qiziqarli bu 40-50 ming mingdan ortiq

polvon 2-3 kun davomida katta tomoshabinlar davrasida kim jang qilgan Lekin bitta kurashchi ikkalasi ham tomoshabin ham norozi emas edi hammasi yurakdagi kabi chiroyli va sokin o'tgan

XV asrda yashagan mashhur olim va adib Husayn Voiz Koshifiy "Futuvvatnomai. "Sultoniy" yozadi: "Kurash bilan shug'ullanuvchilar har xil vaziyatda to'g'rilik va tozalik qonuniylik bilan yashaydilar." Haqiqatdan ham kurashchilar uchun jasorat, kamtarlik, tozalik, tolerantlik yuqori tuyg'udir.

Doira kurash doira shakllangan tekis, lekin qiyin yerda olib borilgan. Kurashchilar kiyimlar qisqa yolg'iz - jundan to'qilgan. U yagona kiyganda, tizzadan baland bo'lishi kerak bo'lgan Shunday qilib, qisqa yolg'iz va oq shim kiygan yalangoyoq dumaloq Chiqish udum hisoblangan. Kurashchilar kurash uning kiyimlari maxsus xonalarda chodirlarda kiyganlar Chunki uning tana (tana) yechingan bo'lgan holatda odamlar ko'rmaslik kerak bo'lgan To'ylarda yig'ilgan odamlar oldindan o'rnatish joylashtirilgan arenaga xabar beradi orqali taklif bajarildi

Doira kurash urf-odatlarimizga ga binoan eng kichik, 4-5 eski bolalarning musobaqadan boshlanadi. Bu bolalardan keyin, 7-8 yoshda va undan keyin 10-15 yoshli bolalar bellashadilar. Undan keyin yoshi kattaroq polvonlarga sizning navbatingiz. Yosh bolalar kurashi ham to'liq davra bakuvili tomonidan boshqargan. Eng qizig'i, bolalar kurashida sovrin asosan hisoblanadi g'olib kurashchilarga boradi. Biroq, uzoqdan kelgan polvonlar tushib qolsa mehmon sifatida ehtirom ko'rsatilishi bilan bir qatorda qimmatbaho sovg'alar beriladi va bakovul qilinadi tomonidan mehmon kurashchining uning sharafiga yaxshi so'zlar deyiladi.

Kurash ularning urf-odatlariga ga binoan katta yoshi kurashchilar doira ichida kurash tushirish foyda boshqacha va o'ziga xosdir. Doira Bakuvuli kurash dalaga ko'zga ko'rgan va o'zi xohlash tik turgan kurashchi qo'ng'iroq qilish uni qisqacha tanishlik quradan keyin chaqirilgan polvonga: "aylanib kel", deb chaqiradi. Dumaloq ketayotgan polvon kurash maydonini bir marta aylanib, o'tiradi. Shundan so'ng Bakovul baland ovozda "Agar abituriyentlar bo'lsa, jang qiling dalaga chiqmoq!" deydi. Keyin davogar polvon davraga boradi. Jang natijalariga ko'ra ikkala polvon ham kurash kiyimida, aylanani keng olib, uning o'ng tomonidan, ketma-ket ular chap holatda sekin aylana boshlaydi. Aylanma harakat shunday kurashchilar avval kamarni chap yelkasiga tashlaydilar, ya'ni xavfsizlik kamarini taqmasdan doira aylanadilar Kurashchilar kurash hududning chetidan tomoshabinlarga yaqin masofada ularning boshlari ozgina egilish asta-sekin yurishadi Bunday ramziy harakat hammasi tomoshabinlarga nisbatan hurmat va salomlashish ma'nosi anglatadi Shuning uchun uchun ham kurashchilar doira ular aylanayotganda tomoshabinlar qarsak chalish o'ynab, ularni olqishlaydilar. Rotatsiyadan so'ng ikkala polvon ham bir-biridan uzoqda uzoqda, ko'p tomoshabinlar to'plangan tomonga (ba'zi polvonlar qibla deyishadi) qaragan. to'g'ri tizza yerga qo'yish cho'kdi bo'lgan holatda ikkalasi ham qo'l ochiq odamlarning Uning marhamatini oladilar. Namozdan keyin polvonlar ikki qo'lini yerga qo'yadi. Omad ko'pchilikning duosidir bo'lsa, polvonlar o'rnidan turguncha qo'lni erga Bu esa bizning xalqimizdir foydadan hisoblangan, yerdan quvvat (er xudosi). olishning ma'nosi anglatadi

Polvonlar o'rnidan turgach, maydon markaziga qaragan edibo'lgan holatda to'g'ri qo'l bilan chap yelkasida tashlandi kamar olish chap qo'l foydalanish bel me'yorida ular bog'lanadi Bundan keyin har biri ikkalasi ham kurashchi hamaqliy, ham jismonan jang qilmoq tayyor bo'ladi Kurashchilar har biri ikkalasi ham uning qo'llari baland tashish go'zal harakatlar bilan o'ynamoqda kelishadi va bir-biridan elkali tomonidan

kamroq kuch bilan silkiting. Bupolvanning birinchi sinovi va salomlashish hisobga olinadi Bunda hech qachon vaqt usuli qo'llab-quvvatlovchi bir-biriga, bir-birini, o'zaro yiqitish harakat ular yo'q balki tezlik bilan sindirish; ayrilish; to'xtatish yana doira keng olish doira ular boshlashadi Ikkinchi aylanishda polvonlar bir, bir yarim aylanish qiladilar aylanish uning qo'llari

baland ko'tarilgan holda har biri ikkalasi ham o'ynoqi yaqinlashadilar va ular sherlar kabi uloqtiriladi. Har bir kurashchi o'zining sevimli usulini qo'llaydi qo'llab-quvvatlovchi yiqitish harakat qilganingizda "Yo kekxa" yoki "Yo Ali" bu qiyin nara tortadi Bu kurashchilar uchun katta kuch bag'ishlaydi Kurashmoq harakatbuni qilayotgan polvonlar har qanday vaziyatda ham ko'kragini berkitib, tik turib kurashadilar kerak Kurash an'anasi bo'lib, polvonlar shunday jangovar holatda bellashadilar eng asosiy xususiyatlaridan bitta hisobga olinadi

Ring kurashining azaliy harakatlaridan yana biri, yiqilgan polvonning orqasi uning akalari yoki yaqin do'sti, bir qishloqdoshi g'olib deb da'vo qildi (arit uchun - urug', mahalla, qishloq, tuman, viloyat va boshqalar sharafi uchun). Bunday O'shanda bir qo'lini yiqitgan polvon ham talab qilgan polvon bilan (bir marta, bir marta) olish shart bo'lgan

Bizning kurashimiz abadiy foydalaridan yana bitta, kurashda bitta polvondan yiqilganidan keyin bu polvonga yiqitgan polvon bilan bir yil jang qilish taqiqlanadi. bajarildi Anavi tushdi kurashchi bitta yil davomida ham jismoniy, ham uslubiy tomondan puxta tayyorlash ko'rish keyin yiqitdi polvonga Talab qilish orqali Yo'qol jang qilmoq huquqiga ega edi.

Bizning kurashimiz davri foydalaridan yana bitta - qadim zamonlarda har qanday qabila, mamlakat, davlatga tashqi dushmanlar tomonidan tahdid qachon mudofaaga kurashchilar birinchi bo'lish sakrab chiqish chiqqanlar va tinchlik, erkinlik va farovonlik uchun kim jang qilgan qabilalar, mamlakatlar, mamlakatlar, shohliklar xalqlar o'rtasida har qanday ziddiyat, kelishmovchiliklar chiqdi vaqtlarda ikkalasi ham tomoni kurashchilar chiqib, kurashganlar, mavjud nizolar va kelishmovchiliklar yo'q qilindi urushsiz va qon to'kmasdan murosa yo'li bilan hal qilindi. Chunki xalqning o'zi o'z polvonlarining adolatiga, fahm-farosatiga, pokligiga qattiq ishonganlar o'z polvonlariga ergashganlar.yuradiganlar

“Bosh plastinka” yoki “Polvon tovoq” – eng kuchli polvonlarni aniqlash doira kurashdan foydalarga ga binoan kashf qilish bajarildi Dumaloq pastga jang qilish polvonlarga beriladigan katta mukofot uchun “bosh plastinka” atamasi ishlatilgan. G'olib kim? unga nomzod bo'lmasa, bunday polvonlarga “asosiy taom” beriladi. Anavi "bosh idish". qabul qildi polvonga eng qimmatli sovg'a to'y egalari tomonidan topshirildi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Ruzmatovich , AQSH (2022). HAYOT HARAKATLARIMIZDA KUTILGAN O'ZGARISHLAR. *Web of Scientist: Xalqaro ilmiy tadqiqot jurnali* , 3 (3), 485-489.
2. Shohbozjon , K., & Azizjon , M. (2022). MAKTAB O'QUVCHILARINI Jismoniy tarbiya va sport yo'nalishi bo'yicha OLIY TA'LIMGA O'QUVGA TAYYORLASH. *SAVDO, IT, MUHENDISLIK VA IJTIMOIIY FANLARDAGI TADQIQOTLAR XALQARO JURNALI ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876* , 16 (10), 100-108.
3. Ruzmatovich , US, & Shohbozjon G'ayratjon o'g , Q. (2023). O'zbekiston umumiy ta'lim maktabi jismoniy tarbiya dasturi : o'quv dasturi tahlili. *Fan, tadqiqot va ishlanmalardagi eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* , 2 (5), 184-193.
4. Ruzmatovich , US, & Shohbozjon G'ayratjon o'g , Q. (2023). Bolalar motor potentsialining dinamikasidan foydalangan holda " Salomatlik " reglamentiga birinchi yosh guruhining sog'lig'i bo'yicha test ehtiyojlarini o'rganish . *Fan, tadqiqot va ishlanmalardagi eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* , 2 (5), 194-200.
5. Qodirov , S. (2023). UMUMIY TA'LIM MAKTABI O'QUVCHILARINING Jismoniy tayyorgarligi MAZMUNI. *Zamonaviy fan va tadqiqotlar* , 2 (6), 368-381.
6. Qodirov , S. (2023). UNIVERSITET TALABALARI Jismoniy RIVOJLANISHI KO'RSATKORLARINI TAHLILI. *Zamonaviy fan va tadqiqotlar* , 2 (6), 406-418.

7. Qodirov , S. (2023). Jismoniy tarbiya va sport yo'nalishi bo'yicha OLIY TA'LIM MUKASASAsiga O'QITUVCHI O'QITISHNING TEZKOR MUAMMOLARI. *Zamonaviy fan va tadqiqotlar* , 2 (6), 395-405.

Shohbozjon , K., & Azizjon , M. (2022). MAKTAB O'QUVCHILARINI Jismoniy tarbiya va sport yo'nalishi bo'yicha OLIY TA'LIMGGA O'QUVGA TAYYORLASH. *SAVDO, IT, MUHENDISLIK VA IJTIMOIIY*

8. *FANLARDAGI TADQIQOTLAR XALQARO JURNALI ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876* , 16 (10), 100-108.

9. Xonkeldiev , Sh. X., Zakirov, U., & Melikuziyev , A. A. (2020). Effektivnost razrabotannoy metodiki povysheniya fizicheskoy podgotovlennosti yunyx bortsov volnogo stilya. *Naukada segodnya : vyzovy i resheniya* (114-116-betlar).

10. Azimov, A., Azimova, M., & Melikuziyev , A. (2021). Razrabotka nauchnyx osnov podgotovki sportivno rezerva. *Obshchestvo va innovatsii* , 2 (8/S), 283-286.

11. Azimova, M. K., Azimov, A. M., Melikuziyev , A. A., & Mirzakarimova , S. S. (2020). FAKTORY, OPREDELYaYushchIE ZDOROVE CHELOVEKA. *Psixologiya zdorovya i bolezni: kliniko-psixologicheskiiy podxod* , 24 .

12. Azimova, M., Azimov, A., & Melikuziyev , A. (2022). Bolalar va o ' smirlarning o ' zini - o ' zi rivojlantirish va ijodiy birlashma qayddagi gigienik limning ajoyibi . *Obshchestvo va innovatsii* , 3 (9/S), 170-174.

13. Melikuziyev , A. A., Mirzakarimova , S. S., & Azimova, M. K. (2020). ROLI GIGIENICESKOGO VOSPITANIYA ShKOLNIKOV V PROFILAKTIKE ZABOLEVANIY. *Universitetskaya naukada: vzlyad v budushee* (253-257- betlar).

14. Meliqo'zievich , AA va Adhamjon , MA (2023). Yosh erkin kurashchilarning jismoniy rivojlanishini baholashning uslubiy asoslari. *Fan, tadqiqot va ishlanmalardagi eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* , 2 (6), 348-357.

15. Meliqo'zievich , AA va Adhamjon , MA (2023). Mashg'ulotlarni tahlil qilish kurash yukini ilmiy nuqtai nazardan boshqarish. *Fan, tadqiqot va ishlanmalardagi eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* , 2 (6), 341-347.

16. Ruzmatovich , AQSH va Adhamjon , MA (2023). Kurashda mashg'ulot yuklamasini rejalashtirish tahlili : ilmiy nuqtai nazar. *Fan, tadqiqot va ishlanmalarda eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* , 2 (5), 151-158.

17. Ruzmatovich , AQSH va Adhamjon , MA (2023). Yosh erkin kurashchilarning jismoniy sifatlarini rivojlantirishning uslubiy asoslari. *Fan, tadqiqot va ishlanmalardagi eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* , 2 (5), 159-168.

18. Meliqo'ziev , A. (2022). Uzluksiz ta'limni modernizatsiya qilishda xorijiy tajribalardan foydalanish xususiyatlari. *Osiyo ko'p o'lchovli tadqiqot jurnali* , 11 (10), 250-255.

19. Azimova, M. K., Turg'unova , Z. Z., & Melikuziyev , A. A. (2021). Ekologik omillar va reproduktiv zdorovye ayollar.

Azimov, A. M., Melikuziyev , A. A., & Azimova, M. K. (2020). RAZRABOTKA KONTSEPTSIY I STRATEGIY RAZVITIA OBRAZOVANIA V PODGOTOVKE SPORTIVNOGO REZERVA. *Universitetskayada nauka : vzgliad v budushchee* (294-296-betlar).

20. Tojiyev , FI, Azimov, MI, Azimov, AM, Shomurodov , KE, & Muqaddasxonova , MD (2021). 2017-2019 YILLAR UCHUN TSDI KLINIKASI ASOSIDA ORTDAN OLGAN PASTI JAGI NAMUZZLARI BO'LGAN BESORLARNING RUH CHASTALIKLARI VA XUSUSIYATLARI. *Onlayn boshlang'ich ta'lim* , 20 (4), 806-806.

21. Asqarov , MA, Azimov, AM, & Isoqjonov , SK (2021). Mandibulyar radikulyar kistalar uchun dekompressiyani davolashni qo'llash . *Amerika tibbiyot fanlari va farmatsevtika tadqiqotlari jurnali* , 3 (7), 72-76.
22. Azimov, A. M., & Mizomov , L. S. (2022). Primenie termoviziografiya pri vospalatelnyx zabolevaniyax periapikalnyx tkaney zubov. *Ilmiy impuls* , 1 (3), 321-322.
23. Alimova, D. M., Fozilova , L. G., & Astankulova , M. M. (2023 yil, may). Narushenie mikrotsirkulyatsii u bolnyx xronicheskim generalizovannym parodontitom posle peresennogo koronavirusnoy infektsiyasi COVID 19. *Konferentsiyalarda* (63-66 - betlar) .
24. Mirzakarimova , S. S., Azimova, M. K., & Azimov, A. M. (2020). Rol fizicheskix faktorov vozdushnoy sredy v profilaktika zabolevaniy organov dyhaniya. *Universitetskayada nauka : vzgliad v budushchee* (257-259-betlar).
25. Azimov, A., Tursunaliyev , Z., & Shadmanov , A. (2021). Sovremennyye metody kompleksli lecheniya vospalitelnyh zabolevaniy periapikalnyx tkanyax. *Stomatologiya* , 1 (1 (82)), 56-60.
26. Azimov, M., Rizaev , J., & Azimov, A. (2019). Novyy podxod k klassifikatsii vospalatelnyx zabolevaniy periapikalnyx tkaney zubov. *Stomatologiya* , 1 (3 (76)), 56-61.
27. Shokirov , TS, va Azimov, AM (2012). Yoriq bemorlarda maksiller deformatsiyani tuzatishda intraoral chalg'ituvchi asboblar. *Ukrainaskiy jurnal xirurgii* , (4), 65-69.
28. Azimov, A. M., & Azimov, I. M. (2020). Sog'lom odam yuzini termografiyasi . *Jurnal Stomatologii i kraniofatsialnyx issledovaniy* , 2 (01).
29. Azimov, A. M., Melikuziyev , A. A., & Azimova, M. K. (2021). Innovatsionnye preobrazovaniya v pedagogike fizicheskoy kultury va sporta.